

Kúria ítélete

Az ügy száma: Bhar.III.96/2024/9.

A határozat szintje: harmadfok

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke

Dr. Hornyák Szabolcs János, előadó bíró

Molnár Ferencné dr., bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Dr. Varga Eszter, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2024. szeptember 17.

Az ügy tárgya: testi sértés büntette

Terhelt(ek): vádlott

Első fok: Győri Törvényszék, B.226/2022/19.,
ítélet, tárgyalás, 2023. április 13.

Másodfok: Győri Ítéltábla, Bf.II.68/2023/5.,
ítélet, nyilvános ülés, 2023. szeptember 21.

A fellebbezés előterjesztője: a Győri Fellebbviteli Főügyészség

A fellebbezés iránya: a vádlott terhére

Rendelkező rész

A testi sértés büntette miatt a vádlott ellen folyamatban lévő büntetőügyben az ügyészség által bejelentett másodfellebbezést elbírálv a Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítéletét megváltoztatja.

A vádlottat bűnösnek mondja ki emberölés vétségében [Btk. 160. § (4) bekezdés].

Ezért öt 8 (nyolc) hónap szabadságvesztésre ítéli, melynek végrehajtását 1 (egy) év próbaidőre felfüggeszti.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata fogház. A szabadságvesztés végrehajtása esetén a vádlott legkorábban a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

Kötelezi a vádlottat az első és másodfokú eljárásban felmerült 419.540 (négy száztizenkilencezer-ötszáznegyven) forint bűnügyi költség, és a harmadfokú eljárásban felmerült 30.610 (harmincezer-hatszáz tíz) forint bűnügyi költség megfizetésére.

Indokolás

I.

[1] A Győri Törvényszék a 2023. április 13. napján meghozott B.226/2022/19. számú ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki testi sértés büntetében [Btk. 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés II. fordulat]. Ezért öt 1 év 4 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását 4 év próbaidőre felfüggesztette. Megállapította, hogy a vádlott legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Kötelezte továbbá arra, hogy az eljárás során felmerült 388.036 forint bűnügyi költséget fizesse meg.

[2] Védelmi fellebbezések alapján eljárva a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2023. szeptember 21. napján meghozott Bf.II.68/2023/5. számú ítéletével az előfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a vádlottat az ellene testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés II. fordulat] miatt emelt vád alól felmentette. Megállapította, hogy az eljárás során felmerült 419.540 forint bűnügyi költség az állam terhén marad.

II.

[3] A másodfokú bíróság ítélete ellen a Győri Fellebbviteli Főügyészség jelentett be fellebbezést a vádlott bűnösségének megállapítása, és vele szemben büntetés kiszabása érdekében.

[4] Álláspontja szerint a vádlott kis erővel lökte meg a 81 éves, kis testalkatú, labilisan közlekedő sértettet, aki erre nem számított, a lökés váratlanul érte. A vádlott tisztában volt azzal, hogy a lökéstől a sértett kimozdulhat egyensúlyi helyzetéből, megtántorodhat, eleshet.

[5] A tőle – még a beszámítási képességének korlátozottsága mellett is – elvárható körütekintést elmulasztotta, ezért nem látta előre, hogy a sértett a lökés folytán a folyosó járólapjára esve olyan sérüléseket szenvedhet, amelyek a halálához vezetnek.

[6] Kiemelte a vádlott cselekmény elkövetése utáni kijelentéseinek jelentőségét, melyek szerint a sértett megérdemelte, ami vele történt, mert abból majd tanul.

[7] Mindezek alapján a vádlott részéről végrehajtott lökés szándékos volt, ugyanakkor a halálos eredményre a hanyag gondatlansága terjed ki, így a halált okozó testi sértés büntettét követte el.

[8] A Legfőbb Ügyészség BF.1374/2023/4. számú átiratában a Győri Fellebbviteli Főügyészség fellebbezését a fellebbezés irányának megváltoztatása nélkül, módosítva tartotta fenn, és azt indítványozta, hogy a Kúria emberölés vétségében [Btk. 160. § (4) bekezdés] mondja ki bűnösnek a vádlottat.

[9] Indokai szerint a másodfokú bíróság a hiányos és pontatlan tényállást helytállóan korrigálta, az ekként megalapozottá tett tényállás a harmadfokú eljárásban is irányadó.

[10] Kifejtette ugyanakkor, hogy az ítéletábla téves következtetést vont le a vádlott bűnössége tekintetében.

[11] Az irányadó tényállás és az ítélezési gyakorlat alapján helytálló érvekkel vetette el, hogy a vádlott szándéka akár eshetőleges formában is átfogta a sértett testi sérülése keletkezésének lehetőségét, és helytálló az a megállapítása is, hogy ezért a vádlott cselekménye gondatlan emberölés vétségének minősülhet.

[12] Hivatkozott rá, hogy az ítélezési gyakorlat egységes abban, hogy a testi sértés okozására irányuló szándék nélkül halált okozó testi sértés büntette megállapításának nincs helye. Az irányadó tényállásból pedig nem vonható le olyan következtetés, hogy a vádlott szándéka – akár eshetőlegesen is – testi sérülés okozására irányult volna. Álláspontja szerint a mellkas egy kézzel, kis erővel történt meglökése legfeljebb tetteleges becsületsértés megállapítására lehet alkalmas.

[13] Mivel a vádlott ilyen erejű lökésének következtében a sértett halálos sérülést szenvedett, cselekményének törvényes minősítése gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége.

[14] Kifejtette, hogy az ítéletábla helytelen következtetéssel mentette fel a vádlottat, amikor nem tartotta bizonyíthatónak, hogy a halálos eredmény bekövetkezése szubjektív előrelátásának lehetősége, feltételei nála adottak voltak.

[15] Ezzel szemben azt lehet megállapítani, hogy a vádlottnak az elkövetés idején lévő állapota alapján fel kellett ismernie, hogy az általa korábban is ismert, tudottan megromlott egészségi állapotú, sovány testalkatú, labilisan közlekedő, alacsony testalkatú, idős sértett akár még egy kisebb ütéstől is megtántorodhat, elveszítheti az egyensúlyát, a folyosó kövezetére eshet, ahol olyan sérüléseket szenvedhet, amely a halálához vezet.

[16] A vádlott felismerési képességét alátámasztja a szakértői vélemény, és a szakértő meghallgatása is. Ennek során a szakértő arról nyilatkozott, hogy a vádlott képes-e felmérni egy bizonyos cselekedetet, képes-e felismerni, hogy a sértettel szemben milyen mozdulatot tesz, és annak milyen következményei vannak. Ezzel szemben az ítéletábla által is hivatkozott, gondnokság alá helyezési perben készült szakvélemény elkészítése során nem az élet elleni cselekmény következményeinek előrelátása volt a kérdés, hanem az, hogy képes-e egy élet folyamatos szervezésére, az ügyei vitelére.

[17] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét akként változtassa meg, hogy a vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés vétségében [Btk. 160. § (4) bekezdés], és ezért ítélje a törvényi minimumnál rövidebb tartamú, fogház fokozatú, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre.

[18] A fellebbezésre tett észrevételében a vádlott védője kifejtette, hogy az ítéletábra által helyesbített tényállásból kizárólag arra vonható következtetés, hogy a vádlott szándéka a sértett indulati állapotban történő felelősségre vonására, legfeljebb testének kis erejű érintésére, meglökésére irányult, és még eshetőleges formában sem fogta át a testi sérülés keletkezésének lehetőségét. Egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy a vádlottnál nem állt fenn a szubjektív előrelátás lehetősége, álláspontja szerint büntetőjogi értelemben a véletlen esetről van szó, és ezért a vádlott felelősségének megállapítása kizárt.

III.

[19] A Kúria a másodfellebbezést a Be. 620. § (1) bekezdés zárófordulata szerint nyilvános ülésen bírálta el.

[20] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője az ügyészség fellebbezésében és írásbeli nyilatkozatában írtakkal egyező tartalommal szólalt fel.

[21] A vádlott védője kifejtette, hogy jelen ügyben azt kell vizsgálni, hogy a vádlott hanyagsága vezetett-e a sértett halálához. Álláspontja szerint e körben figyelemmel kell lenni a sértett egészségi állapotára is, aki ugyanúgy súlyos szellemi hanyatlásban szenvedett, mint a vádlott, de emellett járása is labilis volt. A vádlott bűnössége nem állapítható meg, a sértett halála a véletlen körébe esik. Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét hagyja helyben.

IV.

[22] A Győri Fellebbviteli Főügyészség fellebbezése az alábbiak szerint alapos.

[23] A másodfellebbezés alapján harmadfokú eljárásnak van helye. Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a Be. 579. § (1) bekezdése általánosságban – a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása nélkül – biztosítja. Ezzel szemben a Be. 615. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén biztosítja.

[24] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslat terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül.

[25] A Be. 615. § (1) és (2) bekezdése – a (2a) bekezdésben írt korlátok között – meghatározza a másodfellebbezés törvényi okát, a (3) bekezdése pedig a másodfellebbezés törvényi jogát.

- [26] A Kúria mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bejelentett fellebbezések alapján helye van-e harmadfokú eljárásnak.
- [27] A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen (másod)fellebbezésnek van helye, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bírósággal ellentétes.
- [28] A Be. 615. § (2) bekezdés b) pont első fordulata értelmében ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság az első fokon elítélt vádlottat felmentette.
- [29] Jelen ügyben az elsőfokú bíróság megállapította a vádlott bűnösségét testi sértés büntetében [Btk. 164. § (8) bekezdés II. fordulat], a másodfokú bíróság azonban felmentette.
- [30] Értelemszerűen a másodfokú bíróság döntése ellentétes az elsőfokú bíróság ítéletével.
- [31] Az ellentétes rendelkezés, mint a másodfellebbezés törvényi okának rendeltetése az, hogy lehetőség nyíljon az ellentétet, illetve eltérést eldöntő új eljárási fokra.
- [32] Nem önmagában az eltérés, ellentét (objektíve), hanem annak sérelmezése (szubjektíve) adja ki együtt a harmadfokú eljárás megnyitását.
- [33] Utóbbiról rendelkezik a Be. 615. § (3) bekezdése, ami a másodfellebbezés törvényi joga, s ehhez kötődik a felülbírálat Be. 618. § szerinti szabályozása.
- [34] Ennek lényege, hogy az ellentétes döntés elengedhetetlen, de nem eleve, feltétlen (hivatalból), hanem csak akkor jelent harmadfokú eljárásra jogot, ha az ilyen, avagy azzal összefüggő rendelkezést a jogosult sérelmezi. Tehát nem automatikusan van helye harmadfokú eljárásnak, hanem csak akkor, ha a jogosult (Be. 616. §) a törvény adta jogával élve, valamely törvényi okból sérelmezi a másodfokú határozatot.
- [35] Jelen ügyben a fellebbezési jogával az ügyészség élt.
- [36] Az ügyészség másodfellebbezése a Be. 615. § (3) bekezdés a) pontján alapult, az ellentétes döntést sérelmezve a vádlott bűnösségének kimondását célozta. Ebből következően a felülbírálat jelen ügyben teljeskörű.
- [37] A joghatályos ügyészi fellebbezés alapján a Kúria – első körben – a Be. 618. § (1) bekezdése és (2) bekezdése szerinti terjedelemben felülbírált a megtámadott másodfokú ítéletet, valamint az azt megelőző első- és másodfokú eljárást.
- [38] A felülbírálat tárgya főszabályként először az eljárási szabályok – azon belül a feltétlen, majd az ún. relatív hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok – megtartása, ezt követően pedig a tényállás megalapozottsága.
- [39] Mindezek előrebocsátásával (és sorrendjében) a Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan – a Be. 607. § (1) bekezdése, illetve a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti – eljárási szabálysértést, amely feltétlen hatályon kívül helyezési okot képez, az ügy érdemi elbírálását kizárná [Be. 625. § (1) bekezdés és (2) bekezdés]. Ilyenre egyébként a felek sem hivatkoztak.
- [40] A másodfokú bíróság az eljárást a perjogi szabályokat betartva folytatta le.
- [41] Észlelte azonban a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás során nem tett eleget a Be. 530. § (1) bekezdésében előírt azon kötelezettségnek, hogy az írásban előterjesztett szakvélemény lényegét a bíróságnak ismertetnie kell.
- [42] Az elsőfokú bíróság e mulasztása azonban az első- és a másodfokú fokú ítélet hatályon kívül helyezését nem eredményezhette [Be. 609. § (1) bekezdés], mert az Osz.: 3938/2021. számú és az Osz.: 181/2023. számú igazságügyi pszichiáter szakértői véleményt előterjesztő igazságügyi szakértőket a bíróság a tárgyalásra idézte, és őket részletesen meghallgatta, s a szakértők az írásban előterjesztett szakvéleményekben foglaltaknak megfelelően nyilatkoztak. Az igazságügyi pszichiáter szakértő polgári ügyben előterjesztett Vsz.172/2022. szakértői véleményének releváns részeit pedig a Győri Járásbíróság

tárgyaláson ismertetett P.20.260/2022/20. számú, a vádlottat gondnokság alá helyező ítélete tartalmazza.

[43] Szintén nem eredményezhette az első- és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését az az eljárási szabálysértés, hogy az elsőfokú bíróság nem biztosított jogorvoslati jogot a vádlott – a tárgyaláson egyébként jelen volt – gondnokának, miután a jogorvoslati jogra történt kioktatást követően a vádlott, valamint a védője fellebbezést jelentett be az elsőfokú ítélettel szemben, így a jogorvoslathoz fűződő vádlotti jog megvonásra nem került, a másodfokú felülbírálat a védelmi jogorvoslat alapján teljeskörű volt.

[44] A Kúria csupán megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában tévesen hivatkozott a vádlott nyomozás során tett nyilatkozatára (Győri Törvényszék B.226/2022/19. számú ítélet 3. oldal hetedik bekezdés). A vádlott ugyanis a nyomozás során nem tett vallomást (nyomozati iratok 177. oldal), valójában a sértett rendkívüli halála miatt indult közigazgatási eljárásban nyilatkozott tanúként (nyomozati iratok 78-80. oldal).

[45] A felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállása megalapozott-e.

[46] A harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra, ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott, vagy az iratok alapján azzá tehető, ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető (Be. 619. §).

[47] A harmadfokú bíróság e körben értelemszerűen azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által – az általa tett kiegészítésekkel és helyesbítésekkel – irányadónak tartott tényállás megalapozott-e. Ezalatt értendő az elsőfokú ítélettel megállapított, és a másodfokú bíróság által módosítás nélkül is megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás.

[48] Főszabályként a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 519. § (1) bekezdés].

[49] A tényálláshoz kötöttség elvi indokát változatlanul a bizonyítás főszabálya adja, miszerint a Be. 167. § (3) bekezdése és (4) bekezdése értelmében a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje; a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben, szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése alapján állapítja meg.

[50] Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése, és védett a mikénti mérlegelése, ami a bizonyíték bizonyító ereje felülmérlegelésének főszabály szerinti tilalmát, a közvetlen bizonyítékvizsgálat, bizonyítékkal szembesülés tiszteletben tartását jelenti.

[51] Ugyanakkor a másodfokú bíróságnak lehetősége van arra, hogy

– a tényállást kiegészítse vagy helyesbítse, vagy

– eltérő tényállást állapítson meg, és ez alapján határozzon (Be. 593. §).

[52] Ennek elsődleges és általános feltétele, hogy a tényállás nem megalapozott, ezért e kérdésben a bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor van szó

– kiegészítésről (ami a hiányzó ténymegállapítás pótlása),

– vagy helyesbítésről (ami a meglévő ténymegállapítás módosítása, mellőzése).

[53] A másodfokú bíróság azt rögzítette, hogy a tényállás részben megalapozatlan, mert az hiányos és pontatlan {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [9] bekezdés}.

[54] A másodfokú bíróság a részbeni megalapozatlanságot kiküszöbölendő az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján a tényállást részben helyesbítette (pontosította) és kiegészítette {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [9] bekezdés}.

[55] Jelen ügyben a másodfokú bíróság tényállást javító tevékenysége az volt, hogy a tényállást akként helyesbítette {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [9] bekezdés}, hogy a vádlott a sértett magatartásán felháborodva rákiáltott, hogy „Takarodj!”, majd a szobából távozó sértettet követve rövid keresés után a folyosón meg is találta, utolérve őt a sértett elé állt, és hangosan felelősségre vonta a történetekért, szemből, egy kézzel, legfeljebb kis erővel mellkason lökte, a sértett ennek következtében hanyatt esett, és fejét a járólapba ütötte, illetve, miután a szociális intézmény egyik vezetője a vádlottat felelősségre vonta, ő azt a kijelentést tette, hogy „Megette a banánomat, megérdemelte.”, amikor pedig szembesítették vele, hogy ezért a sértett kórházba fog kerülni, dühösen azt felelte, hogy „legalább így megtanulja”.

[56] Az ítéltábla a tényállást kiegészítette továbbá a vádlott polgári ügyben beszerzett igazságügyi pszichiáter szakértői vizsgálatának megállapításaival {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [9] bekezdés}.

[57] Ezt zárta le az a megállapítás, hogy az ekként megváltoztatott tényállás megalapozott, és azt az ítéltábla a felülbírálat alapjául elfogadta {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [10] bekezdés}.

[58] A másodfokú bíróság a megállapított tényállásból eltérő jogi következtetésre jutott.

[59] Ekként az egyik ítélet szerint a vádlott bűncselekményt követett el, a másik szerint viszont nem.

[60] A másodfokú ítélet felülbírálata kapcsán a kérdés, hogy a másodfokú bíróság megtehetette-e eljárásjogilag azt, amit tett, illetve helyesen tette-e azt, amit egyébként megtehetett.

[61] A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet részben megalapozatlan. Következésképpen törvényesen járt el akkor, amikor ennek korrekciója érdekében a megalapozatlan tényálláshoz nyúlt.

[62] Tehát megtehetette eljárásjogilag, amit tett, hiszen, ha nincs teljes megalapozatlanság, azt meg is kell tennie. Helytelen ténybeli alapokra helyezve nincs megnyugtató jogkövetkeztetés.

[63] Az iratoknak megfelelő, a rendelkezésre álló bizonyítékokon nyugvó megalapozott tényállás nélkül a büntetőjogi felelősségre vonatkozó eltérő jogi értékelésnek nincs meg a ténybeli alapja.

[64] Ez valójában nem más, mint a megalapozott, valósághű tényállás iránti igény, mely alapján a megfelelő jogkövetkeztések levonhatók.

[65] Az ügyészség másodfellebbezése ténybeli kérdésben nem kifogásolta a másodfokú bíróság ítéletét.

[66] A Kúria a tényállás megalapozottságának vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy a tényállás további kiegészítése nem szükséges, a másodfokú bíróság által ítélezése alapjául elfogadott tényállás megalapozott, és irányadó volt a harmadfokú eljárásban is [Be. 619. § (1) bekezdés].

[67] Ezt követően az eldöntendő kérdés az irányadó tényállás szerinti vádlotti magatartás tényállásszerűsége, minősítése, ami anyagi jogi kérdés.

[68] Tévedett a másodfokú bíróság, amikor a vádlottat felmentette.

[69] A Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség a B.466/2021. számú vádiratával halált okozó testi sértés büntette miatt emelt vádat a vádlottal szemben, és az elsőfokú bíróság is e bűncselekményben állapította meg a büntetőjogi felelősségét.

[70] A másodfokon eljárt ítélőtábla a vádlottat a halált okozó testi sértés büntette miatt emelt vád alól annak ellenére felmentette, hogy álláspontja szerint a cselekmény helyes minősítése gondatlan emberölés lehetett volna.

[71] A Btk. 164. § (8) bekezdésében írt halált okozó testi sértés megállapításának elsődleges feltétele, hogy az elkövetési magatartás szándékos testi sértést valósítson meg. Közömbös, hogy ez testi bántalmazásban, vagy egészségsértésben nyilvánul-e meg.

[72] Testi bántalmazáson a más ember testét érő olyan külső behatást kell érteni, amely a testen vagy annak egy részén nyomokat visszahagyó sérülést, illetőleg betegséget eredményez. Az egészségsértés a testi bántalmazás mellett kisegítő jellegű, és azokat az eseteket fogja át, amikor a betegség nem a test közvetlen bántalmazása révén, hanem más módon következik be.

[73] Az ítélőtábla alapvetően helyes érvek mentén fejtette ki, hogy a vádlott cselekménye miért nem minősülhet halált okozó testi sértés büntettének {Győri Ítélőtábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [15] bekezdés}. Ennek lényege, hogy az általa helyesbített tényállásból nem vonható le olyan következtetés, hogy a vádlott szándéka – akár eshetőlegesen formában is – a sértett bármilyen testi sérülése bekövetkezésének lehetőségét átfogta.

[74] Az ítélőtábla okfejtésével e körben a Kúria is egyetértett.

[75] A Btk. – bárminemű motivációtól, indítéktól és célzattól függetlenül – büntetni rendeli az erőszak kifejtését; még a jogos vagy jogosnak vélt igény erőszakkal érvényesítése is bűncselekmény (önbíráskodás).

[76] A Btk. az erőszak fogalmát, mértékét nem (egyik bűncselekmény esetében sem) határozza meg. Az erőszak – értelemszerűen – fizikai erő kifejtésével történő ráhatást, támadást jelent.

[77] A Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja szerinti törvényi értelmezés alapján erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására.

[78] Ehhez képest rögzíti a Kúria, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat értelmében a kisebb erővel történő lökés általában nem tekinthető olyan magatartásnak, amelynél az elkövető szándéka testi sértés okozására irányul.

[79] Jelen ügyben pedig éppen erről van szó.

[80] A Btk. 160. § (1) bekezdésében meghatározott, és a (4) bekezdés szerint minősülő emberölés vétségét valósítja meg, aki az emberölést gondatlanságból követi el.

[81] A büntetőjogi felelősség megállapításának feltétele: az elkövető gondatlansága a cselekmény és az eredmény vonatkozásában, továbbá a halálos eredmény és az elkövető cselekménye közötti okozati összefüggés.

[82] A gondatlan emberölés az objektív oldalt illetően teljesen megegyezik a szándékos emberöléssel; ami az emberölés két nemét megkülönbözteti, az a szubjektív oldalon van: ott a szándék kell, itt gondatlanság elég.

[83] A gondatlan emberölés három ismérve: a bekövetkezett halálos eredmény (ténykérdés), ennek az elkövető cselekményével való okozati összefüggése (tevés vagy mulasztás okozatossága), az eredmény tekintetében fennálló gondatlanság.

[84] Jelen ügyben a vádlott magatartása, az eredmény bekövetkezte, és az okozati összefüggés nem kérdéses, a megállapított tényállást támadás sem érte.

- [85] Ehhez képest az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy
- a sértett a vádlott szobájába belépve a vádlott éjjeliszekrényén lévő banánt – a szobában lévő vádlott engedélye nélkül – elvette, és előtte kezdte el enni;
 - a vádlott a sértett magatartásán felháborodva rákiáltott, hogy „Takarodj!”;
 - a szobából távozó sértettet követve rövid keresés után a folyosón meg is találta, utolérve őt a sértett elé állt, és hangosan felelősségre vonta a történetekért;
 - ezt követően szemből, egy kézzel, legfeljebb kis erővel mellkason lökte;
 - ennek következtében a sértett hanyatt esett, és fejét a járólapba ütötte;
 - a sértett ezt követően gondozói segítséggel a szobájába ment, ahol az ápolók ellátták, majd mentőt hívtak hozzá;
 - a vádlottat a szociális intézmény megbízott osztályvezetője a cselekménye helyszínén a történetek miatt szóban felelősségre vonta, mire a vádlott azt a kijelentést tette, hogy „Megette a banánomat, megérdemelte.”, amikor pedig szembesítették vele, hogy ezért a sértett kórházba fog kerülni, dühösen azt felelte, hogy „legalább így megtanulja”;
 - a sértett a kórházba kerülését megelőzően keményburok alatti vérzést és agyzúzódást szenvedett el, emiatt a műtéti beavatkozásra került sor;
 - azonban a szakszerű ellátás ellenére 2021. június 9. napján elhunyt;
 - halálának közvetlen oka heveny keringési és légzési elégtelenség volt, melyhez agyzúzódás, agyállományi vérzés és agyi beékelődés vezetett;
 - a sértett természetes eredetű, sorsszerű megbetegedései közül elsősorban a szív-érrendszeri megbetegedései és a véralvadást gátló kezelés hatása a sérülés súlyosságának alakulásában és a halál adott időpontban való bekövetkezésében részoki szereppel bírhattak.
- [86] A tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismerv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismerv az alanyi oldalon).
- [87] Az okozatosságnak az elkövetési magatartás (jelen ügyben a lökés) és az eredmény (a sértett halála) között kell fennállnia. Ez azt jelenti, hogy az elkövetési magatartás indítja el azt az oksági folyamatot, amely végül az eredmény bekövetkezéséhez vezet.
- [88] Mindezt követi a bűncselekmény törvényi tényállása alanyi oldalának vizsgálata.
- [89] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [90] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.
- [91] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már

jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.

[92] Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bíz az elmaradásában, úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja (Btk. 8. §).

[93] Az anyagi jogi bűnösség az alany tudati gondolati világával függ össze. Azt fejezi ki, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról, és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet arról, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit. A bűnösség a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.

[94] Ez a kapcsolat a rágondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rágondol a magatartás jellegére és következményére, és ebben a tudatban végrehajtja.

[95] A bűnösség azonban nem csak az aktív rágondolásban, hanem a rágondolás hiányában is kifejeződhet, tehát, ha az elkövető az eredményt éppen azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben a megkívánt és elvárható rágondolás hiánya róható fel. A szándékosság és a tudatos gondatlanság esetében tehát a rágondolás kimutatható, míg a hanyag gondatlanság esetében éppen a megkövetelt rágondolás hiányáról van szó.

[96] Tudatos gondatlanság, ha az elkövető előre látja magatartása következményeit, de könnyelműen bíz az elmaradásában. Hanyag gondatlanság pedig, ha azért nem látja előre magatartása következményeit, mert a tőle elvárható körültekintést elmulasztja.

[97] A könnyelműség és a hanyagság egyaránt bírói értékelés alá eső kategória. A könnyelműség az alappal bizakodás és az alaptalan bizakodás között helyezkedik el. Jelen ügyben a tudatos gondatlanság nem merült fel.

[98] A hanyagság esetében az elkövető nem azért bűnös, mert az eredményt nem látta előre, hanem azért, mert előre kellett volna látnia, és előre lehetett volna látnia.

[99] Ha hiányzik a következmény tényleges előrelátása, akkor legfeljebb a hanyag gondatlanság jöhet szóba, ami a rágondolás hiánya, a tudatlanság, amikor tehát nincs tudat, viszont kellő figyelem és körültekintés mellett megvan a lehetősége.

[100] Jelen ügyben arra kell választ adni, hogy volt-e, és ha igen, mi volt a vádlottól elvárható.

[101] Az elvárás lényege bármely – testi erővel, eszközzel végrehajtott – emberi magatartás esetén: tartsd uralmad alatt, ne sérts más. Ez a maximuma a büntetőjog egészének, és a jognak is főparancsa.

[102] Az, hogy a vádlottól milyen figyelem volt elvárható, illetve, hogy a vádlott az elvárható figyelem vagy körültekintés tanúsítása esetén milyen következményt láthatott előre, kétlépcsős gondolati folyamatban fogható meg.

[103] Az első egy objektív mércéhez – a társadalmi követelményhez – való alkalmazkodás, más szóval az objektív gondossági kötelesség (valójában jelen ügyben a másodfokú bíróság által már elvégzett) vizsgálata. Ennek a mércének a körülhatárolása akkor, amikor magánemberi viszonylatról, tevékenységről, és nem valamely foglalkozás gyakorlásáról van

szó, különösen nagy körültekintést igényel, minthogy e tekintetben a magánemberi viszonylat a társadalmi tapasztalat és gyakorlat által határolt.

[104] A szabályozott (hivatásbeli) gondosság esetén az objektív gondossági kötelesség a jogilag vagy szakmailag szabályozott magatartás tanúsítása körében értelmezhető, míg a magánéleti gondosság esetén – a következetes ítélkezési gyakorlat szerint – az objektív gondossági kötelesség tartalmát az adja meg, hogy az adott élethelyzetben gondosan eljáró személytől mi várható el, mércéje pedig az átlaggal szemben támasztott társadalmi követelmény.

[105] Ezzel kapcsolatos elvárhatóság pedig az, hogy legyen biztonságos, biztonságos pedig az, ami nem kockázatos a másakra.

[106] Nem kockázatos az, ami nem tesz ki közvetlen veszélynek mást. Ezt a követelményt nem a büntetőjog konstituálja, a büntetőjog csak regisztrálja, és kikényszeríti a társadalomban ténylegesen létező elvárásokat.

[107] Jelen ügyben a Győri Ítéltábla helytállóan rögzítette, hogy „a vádlottat objektív gondossági kötelesség terhelte, az ezzel kapcsolatos objektív kritériumok megállapíthatóak, az adott magatartás vonatkozásában a lehetséges következmény objektív előreláthatósága az okfolyamat lehetséges alakulására, az esetleges halálos következmény bekövetkezésének reális lehetőségére is kiterjedt, egyúttal a káros eredmény elkerülhető is volt, hiszen objektíve gondos magatartás esetén az nem következett volna be” {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [22] bekezdés}.

[108] Ami a szubjektív felróhatóságot illeti: azt a vádlott személyes tulajdonságainak, körülményeinek a figyelembevételével kell megítélni. Azaz a tényállásszerű jogellenes cselekményre nézve a vádlott bűnössége akkor állapítható meg, ha szubjektív képes volt az eredmény előrelátására, a káros eredmény elkerülésére, és elvárható volt tőle az objektív gondossági kötelességnek megfelelő magatartás, amely mellett az eredmény elkerülhető lett volna.

[109] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a vádlott részéről a szubjektív előrelátás nem volt bizonyítható. Ezt a vádlott gondokság alá helyezési perében beszerzett igazságügyi pszichiáter szakértői vélemény megállapításaira alapozta.

[110] A másodfokú bíróság ezen jogi álláspontja tehát arra vezethető vissza, hogy a vádlott gondnokság alá helyezési ügyében keletkezett szakértői vizsgálat megállapításait vette alapul, amikor rögzítette, hogy a vádlott aktuális fiziológiai és ennek talaján kialakult pszichés állapotából, a másodfokú bíróság általi tényálláskiegészítéssel érintett szellemi hanyatlással összefüggő körülményekből következően a tőle elvárt szubjektív előrelátás nem állapítható meg.

[111] Indokai szerint minden kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a helyzetelemző, -felismerő és -értékelő képességében súlyos hanyatlást mutató aktuális állapotban lévő vádlottnál az általa tanúsított magatartás jellege, természete vonatkozásában, illetőleg a cselekmény lehetséges következményeit érintően fennállt-e a szükséges, és kifejezetten az adott elkövetőtől megkívánt szubjektív előrelátás, illetve annak individuális feltételei adottak voltak-e {Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélet [22] bekezdés}.

[112] Ez a jogi érvelés azonban téves. A cselekvőképeséget kizáró gondnokság alá helyezés ugyanis nem jelenti a büntetőjogi felelősségre vonhatóságot kizáró kóros elmeállapot fennállását.

[113] A Btk. nem általánosságban, hanem kifejezetten a konkrét (alapügyben felrótt) bűncselekmény viszonyában rendelkezik a kóros elmeállapot beszámítási képességet érintő (korlátozó vagy kizáró) hatásáról. Erre tekintettel az Országos Igazságügyi Orvostani

Intézetnek az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálatokról és véleményezésről szóló 14. számú módszertani levele is egyértelművé teszi, hogy a tüneteknek a konkrét cselekménnyel összefüggő – a vádbeli vagy ítéleti tényállással összevetett – vizsgálata alapján tisztázható a felismerési képesség kérdése (BH 2018.74., BH 2024.56.).

[114] A Kúria megjegyzi, hogy a jelen ügyben kirendelt igazságügyi szakértők is ennek megfelelően nyilatkoztak akként a tárgyaláson, hogy a belátási képességgel összefüggésben a polgári perben tett szakértői megállapítás, és az általuk végzett szakértői vizsgálat eredménye nem állítható egymás mellé. A polgári ügyben beszerzett szakértő vélemény megállapításai egy élet folyamatos szervezésére, kötelezettségek vállalására vonatkoztak, arra, hogy milyen döntésre adhat lehetőséget a vádlott mentális állapota, ami például az anyagi viszonyaira is hatással lesz. Jelen ügyben pedig a szakértői vélemény arról szól, hogy a vádlott képes-e egy bizonyos cselekedetet, a sértettel szembeni mozdulatot felismerni, és felmérni, hogy annak milyen következményei vannak. Ez pedig más jellegű pszichés mentális működéseket feltételez (Győri Törvényszék B.226/2022/16. számú jegyzőkönyv 23. oldal utolsó bekezdés).

[115] A büntetőeljárás során beszerzett igazságügyi pszichiáter szakértői vélemények, és a szakértők tárgyaláson történt meghallgatása alapján kétségtelen, hogy a vádlott az elmeműködés kóros állapotában szenved, ami szervi, idegrendszeri károsodás talaján kialakult kóros lelki tünetegyüttesben, szellemi hanyatlásban, személyiségzavarban (organicus psychosyndroma, personopathia és demencia) nyilvánul meg, és amely mellett epilepszia, és a kommunikációt akadályozó jelentős halláscsökkenés is megállapítható.

[116] A szakértők szakvéleménye szerint azonban a cselekmény elkövetése idején az elmeműködés kóros állapota nem kizárta, hanem enyhe-közepes fokban korlátozta abban, hogy cselekménye következményeit felismerje, és hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen, miként azt a tárgyaláson részletesen kifejtették.

[117] A vádlott terhére rótt konkrét cselekménnyel összefüggésben pedig akként nyilatkoztak, hogy „a vádlott tisztában van azzal, hogy mivel jár az, hogy ő vagy bárki azt tesz a sértettel vagy bárkivel, amit ő.” {Győri Törvényszék B.226/2022/16. számú jegyzőkönyv 24. oldal 7. bekezdés}.

[118] Ekként nem helytálló a másodfokú bíróságnak a vádlottól elvárható szubjektív előrelátás hiányával kapcsolatos jogkövetkeztetése. Ez a vádlott kóros elmeállapota miatt olyan szakkérdés, amely a büntetőügyben kirendelt igazságügyi szakértő véleménye alapján válaszolandó meg. Ehhez képest pedig ténykérdés, amit a tényállásban rögzíteni kell. Ez meg is történt. Ezzel nincs ellentétben, így nem is eredményez eltérést a tényállás kiegészítése a polgári ügyben készült szakvélemény megállapításaival, mivel az nem a bűncselekményre vonatkozó (a büntetéskiszabást azonban érintheti).

[119] Következésképpen a vádlottnak a kellő figyelem és körültekintés esetén tisztában kellett volna lennie azzal, hogy az általa is ismertén idős korú, törekény testalkatú, bizonytalan járású sértett meglökése azzal járhat, hogy a sértett elveszíti az egyensúlyát és elesik, továbbá, hogy ebből adódóan súlyosan, akár végzetesen megsérülhet.

[120] Jelen esetben tehát a bűnösség az irányadó tényállás szerint a rá gondolás hiányában állapítható meg; azaz az elkövető az eredményt azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna.

[121] A vádlott ebben volt (enyhe) közepes fokban korlátozva, ez azonban a büntetőjogi felelősségét nem zárja ki.

[122] A Btk. 17. § (1) bekezdése szerint nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követi el, amely képtelenné teszi cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően

cselekedjen, a (2) bekezdés szerint pedig a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza ezekben.

[123] Amennyiben a kóros elmeállapot nem zárta ki teljesen, hanem csupán korlátozta a vádlottnak azt a képességét, hogy felismerje a cselekményének következményeit, illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, akkor büntetlenséget sem lehet biztosítani neki.

[124] Ez tehát a vádlott büntetőjogi felelősségének alapja.

[125] Mindezekből következően a vádlott elkövette az emberölés vétségét [Btk.160. § (1) bekezdés, (4) bekezdés].

[126] A Kúria ezt követően azt vizsgálta, hogy a vádlottal szemben milyen büntetés kiszabása szükséges.

[127] A törvény meghatározza a büntetés célját és a büntetéskiszabás elveit [Btk. 79. §, 80. § (1) bekezdés].

[128] A Btk. 79. §-ában írtak szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A büntetés kétségtelenül joghátrány, a büntetés kiszabása ekként joghátrány okozása, vagyis az elkövetőre vonatkozó rosszallás megtestesítése. Az elkövetett bűncselekmény viszont nyilvánvalóan szintén rosszat jelent.

[129] Ehhez képest a büntetés lényege – hagyományosan – a rosszra (a bűnre) adott olyan válasz, amiben testet ölt az elkövetőre vonatkozó, a számára rossz, azaz joghátrány (szabadságelvonás, jogkorlátozás stb.) okozása.

[130] Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során súlyosító körülményként értékelte, hogy a bűncselekményt gyenge fizikai állapotú, idős korú sértett sérelmére követte el.

[131] Enyhítő körülményként értékelte

- a büntetlen előéletét,
- ténybeli beismerő vallomását,
- beszámítási képességének súlyos fokú korlátozottságát, illetve
- a sértett, valamint a szociális otthon részéről a közrehatást.

[132] A jogkövetkezmény meghatározása során nem maradhat a vádlott javára szóló értékelés nélkül a cselekmény elkövetése óta bekövetkezett időmúlás, illetve az a tény sem, hogy az állapota ennek során tovább romlott, az elsőfokú eljárásban szerzett szakértői vélemény megállapítása, a vádlott (közepes)-súlyos fokban korlátozottsága erre vonatkozik, míg a cselekmény elkövetésekor az (enyhe)-közepes fokú korlátozottság az, ami enyhítő körülményként értékelendő.

[133] Az emberölés vétsége [Btk. 160. § (4) bekezdés] egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ekként az irányadó középérték három év [Btk. 80. § (2) bekezdés].

[134] A Kúria a vádlottal szemben kiszabott büntetést a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt szabályra is figyelemmel, de a korlátlan enyhítést nem kimerítve, elsősorban a vádlott cselekmény elkövetésekor fennállott korlátozott beszámítási képességére és az aktuális állapotára tekintettel a törvényi minimum alatt, 8 hónap szabadságvesztésben határozta meg.

[135] A vádlott személyi körülményeire, így különösen az egészségi állapotára figyelemmel alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. Ezért a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását a Btk. 85. § (1) bekezdésére figyelemmel

felfüggesztette, amelynek próbaidejét a Btk. 85. § (2) bekezdése alapján – a bűnösség fokára, vagyis a vádlott hanyag gondatlanságára tekintettel – 1 évben állapította meg.

[136] A Btk. 38. § (2) bekezdés alapján állapította meg, hogy a vádlott a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, amennyiben annak végrehajtására sor kerül. Ebben az esetben a szabadságvesztést a Btk. 37. § (1) bekezdése alapján fogházban kell végrehajtani.

[137] A bűnügyi költségről a Be. 574. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

[138] Ekként a Kúria a Győri Fellebbviteli Főügyészség által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítéletét a Be. 624. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, a vádlottat bűnösnek mondta ki emberölés vétségében [Btk. 164. § (4) bekezdés], és ezért őt felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte.

V.

[139] A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 458. § (3) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2024. szeptember 17.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró, Dr. Varga Eszter s.k. bíró

A Győri Ítéltábla Bf.II.68/2023/5. számú ítélete a Kúria Bhar.III.96/2024/9. számú ítéletében írt változtatással 2024. szeptember 17. napján jogerős és a fel nem függesztett részében végrehajtható.

Budapest, 2024. szeptember 17.

Dr. Bartkó Levente s.k.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
BÉ